

Berouwvolle dochters en jonge meisjes met kwade neigingen

Het Huis van Barmhartigheid was een Gentse privéinstelling die zich bekommerde om meisjes uit de arbeidersklasse die het moeilijk hadden om een 'eerbaar' leven in de zich snel evoluerende maatschappij op te bouwen. Onze studie van het Huis van Barmhartigheid beperkt zich tot de eerste dertig jaar van zijn bestaan (1844-1877), een periode van vallen en opstaan, van starten en bijna opgeven.

HET SOCIALE EN ECONOMISCHE KLIMAAT

Vanaf de jaren 1830 veroorzaakten buitenlands protectionisme en de doorbraak van het mechanisch vlasspinnen in Engeland een snel toenemende malaise in de Vlaamse rurale huisnijverheid. Toen in de jaren 1845-1847 de ineensstorting van de linnen-nijverheid samenviel met een opeenvolging van ernstige misoogsten, bereikte de ellende een dramatisch hoogtepunt (hongercrisis). Vele plattelandsarbeiders kwamen naar de stad. Dit gebeurde ook in Gent waar ze terecht kwamen in dicht bevolkte wijken waar slechte hygiëne en chronische ondervoeding de arbeidende bevolking vatbaar maakte voor allerlei epidemische aandoeningen zoals tyfus en cholera. Door de toenemende bevolking was er niet altijd werk voor iedereen. Hoge werkloosheid, extreme armoede en honger dreven sommige jonge meisjes ongewild in de prostitutie. Ook op de werkvloer en in het gezin waren de meisjes kwetsbaar, soms met een zwangerschap of een venerische ziekte als gevolg. Vanuit diverse hoeken poogde men een oplossing te bieden voor deze schrijnende toestand. De oprichting van het Huis van Barmhartigheid was er een van.

DE EERSTE PLANNEN

Dat de Gentse kanunnik Petrus Jozef Triest (Brussel 1760 - Gent 1836) in het begin van de negentiende

eeuw de vele sociale noden probeerde op te vangen is een feit: hij richtte kloosters op, ziekenhuizen, instellingen voor doofstommen, voor geesteszieken, scholen e.a. Hij koesterde ook het plan om een vluchthuis op te richten voor berouwvolle jonge vrouwen die op zedelijk gebied aan lager wal waren geraakt. Het was echter zijn opvolger, kanunnik Benedictus De Decker (Zele 1803 - Gent 1874) die dit plan tot uitvoering bracht nadat in Antwerpen (1817 of 1824), Brussel (1828), Namen (1840) en Luik (1842) gelijkaardige projecten concreet vorm hadden gekregen. Het initiatief op zich was niet nieuw voor Gent want reeds in 1820 kon Emilianus Malingié (Wervik 1756 - Gent 1826), pastoor van de Gentse Sint-Niklaaskerk, over een schenking beschikken om twee tehuizen op te richten. Het ene bestemd voor meisjes die in de prostitutie beland waren en het andere als tijdelijke opvang van werkloze dienstmeiden. Vermoedelijk om financiële redenen en gebrek aan structurele ondersteuning bleef dit initiatief dode letter.

Adreskaart van het rendez-vous huis van Marie Provoost in de Kromsteeg, nu de Sint-Niklaasstraat, c. 1840-1850 (Huis van Alijn, inv. 1977-261-008).

DE STICHTING

In 1844 vatte een aantal sociaal ingestelde en kapitaalkrachtige dames uit de Gentse burgerij het plan op om in Gent een instelling 'voor berouwvolle dochters' (penitenten) op te richten. Toen ze hun voorstel aan kanunnik De Decker voorlegden besefte die meteen dat de tijd rijp was om de wens van zijn voorganger uit te voeren. De opening van het Huis werd grondig voorbereid: om het project te kunnen financieren richtte men een vereniging op. Een permanente raad bestaande uit acht dames uit de Gentse burgerij vormde het bestuur onder het directeurschap van kanunnik De Decker. Ook de Gentse bisschop Ludovicus-Josephus Delebecque (Ieper 1796 - Gent 1864) was het initiatief zeer genegen.

Op zoek naar een onderkomen om het Huis op te starten huurde de vereniging een leegstaand gebouw van de zusters karmelietessen in de Theresianenstraat. Na het doen van de nodige herstellingen kwamen op 4 november 1844 de eerste vier zusters van Liefde op hun nieuwe post aan. De accommodatie was er zeer miniem, de fondsen nihil. Twee dagen na de officiële opening kwamen de eerste zes meisjes toe. Het was een hele opgave voor de jonge,

meestal pas geprofeste zusters - die zelf uit een be-goed milieu kwamen - om de vaak totaal ontspoorde tienermeisjes her op te voeden.

DE UITBREIDING

Deze moeilijke start beletten de initiatiefnemers niet hun werk verder uit te breiden door in 1848 een behoevingstehuis op te richten. De bedoeling was om jonge meisjes van de volksklasse, de zogenaamde preservees, bij wie de ouders een "neiging tot het kwaad" vaststelden, op het rechte pad te houden en hen tegen de gevaren van slechte voorbeelden in hun milieu te beschermen. Aangezien deze meisjes van de penitenten gescheiden moesten blijven, huurde de vereniging in de Holstraat - vlakbij de Theresianenstraat - een tweede leegstaand pand van de zusters karmelietessen. Tegelijkertijd namen de zusters van Liefde werkloze dienstmeiden in bescherming totdat ze opnieuw aan de slag konden in een respectabel gezin. Ze deden dit om te beletten dat deze meisjes in de prostitutie terecht zouden komen. Omwille van de te grote investering werd de opvang van werkloze meiden echter al stopgezet in 1859. Omdat het aantal penitenten en preservees alsmat toenam werden in 1849/1850 en ook in 1856/1858 met privé-

Het naaiatelier in de Sint-Lievenspoortstraat, waar penitenten waren tewerkgesteld (Erfgoedhuis Zusters van Liefde JM Gent)

kapitaal de bestaande gebouwen deels vernieuwd en uitgebreid. In 1852 was zelfs een tweede afdeling aan het behoedingsstehuis toegevoegd zodat kinderen van goeden huize maar met een “mauvais penchans” er ook terecht konden. Intussen liet men in het gesticht vanaf 1852 gepensioneerde dames toe die er mits een financiële inbreng een rustig en onbekommerd leven konden leiden. Een van de opmerkelijkste ontwikkelingen van deze periode was de wens van enkele penitenten om zelf een nieuwe religieuze congregatie binnen het Huis van Barmhartigheid te stichten. Na enige aarzeling keurde bisschop Delebecque de nieuwe religieuze gemeenschap op 22 juli 1851 goed. De zusters, die de naam *Magdalenen* kregen, zouden volgens eigen strenge regels aan de zijde van de zusters van Liefde instaan voor de opvoeding en het onderricht van penitenten en *preservees* en hen zo voorbereiden op hun terugkeer in de maatschappij.

DE MEISJES

Gedurende de bestudeerde periode kwamen er meer dan 800 meisjes penitenten en *preservees* in het Huis terecht. Exacte cijfers zijn niet mogelijk omdat de rapporten in het archief van de zusters van Liefde slechts deels bewaard bleven. Om de namen van de meisjes te kennen waren de bevolkingsboeken een unieke bron. Vermits het Gentse Huis van Barmhartigheid het enige gesticht in de wijde omgeving was, kwamen er meisjes uit verschillende delen van het Vlaamse land en soms ook uit het buitenland hier terecht. Met de vermelding van hun geboortedatum en -plaats kon het onderzoek naar hun herkomst beginnen. De gemiddelde leeftijd van de penitenten was 17 jaar. Zij verbleven twee tot zeven jaar in de instelling of beslisten er te blijven als *Magdalenazuster*. Vader was werkloos, arbeider of niet gekend. Wanneer ze het Huis verlieten slaagden vele penitenten er in hun weg te vinden in de maatschappij. Dit was toch wel voor een deel dankzij de zusters van Liefde die hen leerden schrijven, lezen en huishoudelijke taken te verrichten. Meisjes die onhandelbaar bleven werden onherroepelijk weggestuurd. Zij kwamen vaak opnieuw in de prostitutie terecht, voor hen was het opzet mislukt.

De meisjes uit de behoedingsafdeling en de werkloze dienstmeiden verbleven een kortere tijd in het Huis en vonden achteraf wel sneller werk als werkvrouw, dienstmeid of naaister in een winkel. Ook in deze categorie belandden enkelen noodgedwongen in de prostitutie, zij hadden geen geluk.

DE VERHUIZING

In 1877 verlieten de zusters de wieg van het werk van Barmhartigheid en trokken naar een nieuwbouw aan de Sint-Lievensstraat (nu Sint-Lievenspoortstraat) waar het Huis van Barmhartigheid stilaan ook andere bestemmingen kreeg: tussen dat jaar en 1969, het jaar waarin het Hoger Instituut voor Paramedische Beroepen er gevestigd werd, hebben de gebouwen van het Huis van Barmhartigheid gedeeltelijk ook gediend als tehuis voor gerechtskinderen (1913-1957), rustoord voor gepensioneerde dames (heel de periode), bewaar- en lagere school (verscheidene tijden), gesticht voor kreuple meisjes (1934-1950) en instituut voor dove en spraakgebrekkige meisjes (1958-1969). Penitenten en *preservees* waren er in de tweede helft van de twintigste eeuw niet meer.

Beatrix Baillieul

Zuster Marie Théodule, overste van het penitentenhuus tussen 1844 en 1879. Foto Charles d'Hoy (Erfgoedhuis Zusters van Liefde JM Gent)

Was opa een nazi? Speuren naar het oorlogsverleden

September 1944. Op de eerste foto (uit de fototheek van het Stadsarchief) is te zien hoe aan de trappen van het Gentse stadhuis een massa volk opeengepakt staat. Opvallend zijn de mannen in witte overalls. Ze dragen allen een armband. Op de zwart-wit foto is het niet goed zichtbaar, maar wellicht is het een armband in de Belgische driekleur. De mannen maken deel uit van een verzetsbeweging en lijken klaar te staan om de stad in te trekken, wie weet op zoek naar personen die verdacht worden van collaboratie met de Duitse bezetter.

Witten versus zwarten. Het is een tijd van vergelding. Eerst uitgevochten op straat wordt de repressie – de bestraffing van samenwerking met de vijand – later vooral een zaak van de lokale, provinciale en centrale overheid. Zware gevallen van collaboratie worden berecht door de militaire rechtbanken – de krijgsraden. Maar ook lokale overheden vormen een belangrijke schakel in het ‘zuiveren’ van de samenleving, ook wel de epuratie

genoemd. Kunnen stedelijke ambtenaren die tijdens de bezetting zijn benoemd wel aanblijven? Wat met de onderwijzer in een stadsschool die er een pro-Duitse houding op nahield? De roep om bestraffing van collaborateurs is bij een groot deel van de bevolking heel sterk aanwezig, vooral kort na de bevrijding in september 1944 en vervolgens bij de val van nazi-Duitsland in mei 1945 en wanneer de krijgsgevangenen en gedeporteerden uit Duitsland terugkeren – althans, zij die het nog kunnen navertellen.

De tweede foto is afkomstig uit het archief van de gemeente Ledeborg. De foto lijkt op het eerste gezicht onschuldig, maar ze is wel het bewijsstuk om gemeentebediende J. D. M. uit zijn ambt te ontzetten. De Ledeborgse gemeenteraad doet dit omdat ze meent dat de betrokkene tijdens de bezetting propagandamateriaal heeft verspreid “met een ondubbelzinnige anti-vaderlandse strekking”. Het is een tuchtstraf zoals velen na de oorlog er een zullen krijgen.

Bevrijding van Gent, september 1944: een groep verzetslieden en een menigte toeschouwers voor het stadhuis (SAG_IC_FT_FO_R27_054)

BRONNEN VAN DE REPRESSIE

De overheidsrepressie na de Tweede Wereldoorlog is echter een zeer complex gegeven. Alleen al door het kluwen van wetgeving, procedures, administratieve, burgerrechtelijke en fiscaalrechtelijke maatregelen, strafrechtspraak en administratieve rechtspraak, straffen, sancties, uitsluitingen, strafverminderingen, zoals genade en vervroegde invrijheidstelling, en eerherstel. Met andere woorden: wie de repressie wil bestuderen, mag zich niet louter beperken tot de gerechtelijke uitspraken, maar moet ook de strafverminderingen, die in de naoorlogse jaren frequent werden toegekend, in ogenschouw nemen.

Op basis van eigentijdse documenten kunnen familielegendes pas echt getoetst worden aan de historische werkelijkheid. Maar waar en hoe vind je alle relevante informatie over een persoon met betrekking tot diens (al dan niet vermeende) collaboratieverleden? Sommigen kennen enkel de naam en eventueel de geboortedatum, anderen weten dat er een veroordeling is uitgesproken of denken dat hij of zij in een interneringskamp was opgesloten. Al deze en vele andere elementen kunnen de eerste aanknopingspunten zijn voor een zoektocht naar sporen over het oorlogsverleden van de betrokkene.

Ook sommige archieven van Archief Gent kunnen op deelaspecten van de bestraffing van collaboratie een licht werpen. Lokale administraties en ook de politie spelen immers een rol in de administratieve afhandeling van de repressie door hun ondersteunende dienstverlening bij de repressiemaatregelen van andere overheden. Zo leveren de burgemeester of de politiecommissaris onder meer het bewijs van burgertrouw af. Met dit document bewijzen burgers hun trouw aan het vaderland tijdens de bezetting. Het document is na de oorlog vooral belangrijk voor het verkrijgen van bepaalde diensten en rechten of werk.

Een ander aspect is dat lokale overheden ook een eigen zuivering doorvoeren in hun ambtelijke en politieke personeel. De notulen van de gemeenteraad of van het college van burgemeester en schepenen brengen zeker in de eerste jaren na de bevrijding de bestraffing van verdacht gemeentepersoneel ter sprake. Personeels- en benoemingsdossiers van gemeentepersoneel en gemeentelijk politiepersoneel kunnen informatie bevatten over sancties of tuchtmaatregelen tegen personen die na de oorlog wegens hun gedrag tijdens de bezetting in opspraak komen. Ook de politiearchieven zijn een vaak vergeten, maar nuttige bron. Vooral in de

Verspreiding van propaganda in Ledeberg tijdens de Tweede Wereldoorlog (SAG_MA_GAL_2005_112_383_3)

processen-verbaal worden ordeverstoringen bij huizen van en geweldplegingen tegen verdachten en veroordeelden, hun aanhoudingen en publieke protesten of demonstraties opgetekend. Relevante documenten kunnen in de inventarissen worden gevonden met trefwoorden zoals 'incivieken', 'zuivering', 'epuratie', 'collaboratie' of 'bestrafing van collaboratie na de Tweede Wereldoorlog'.

ARCHIEFGIDS

In het boek *Was opa een nazi? Sporen naar het oorlogsverleden* is de expertise van oorlogshistorici en archivariissen gebundeld om onderzoekers en nabestaanden op weg te helpen in hun zoektocht naar informatie over een van collaboratie verdachte, vervolgde, gesanctioneerde en veroordeelde persoon. Deze nieuwe archiefgids oriënteert hen bij het onderzoek en legt uit via welke wegen en in welke stappen men de gezochte informatie kan vinden.

De maatschappelijke relevantie van dit boek hoeft geen betoog. Het oorlogsverleden geeft vaak aanleiding tot felle reacties in de media of op het politieke forum. Die zijn soms gebaseerd op foute informatie. Ook op het individuele en familiale niveau is de beeldvorming van en de herinnering aan de collaboratie en de repressie dikwijls aan herziening toe. Nabestaanden op zoek naar informatie over de lotgevallen van hun familie hebben dikwijls nog veel vragen over hun oorlogsverleden, dat hen dikwijls maar fragmentair, zeer gekleurd of in bedekte termen is meegedeeld.

Koen Aerts, Dirk Luyten, Bart Willems, Paul Drossens, Pieter Lagrou (eds.), *Was opa een nazi? Sporen naar het oorlogsverleden*, Tielt, Lannoo, 2017.

Bart Willems
Rijksarchief Antwerpen-Beveren

Sodomie in Gent: de stomme zonde onderzocht

Op 18 mei 1523 belandde de negentienjarige Coppin de Coene op de pijnbank in de Gentse stadsgevangenis op de Korenmarkt. Coppin had deze onfortuinlijke situatie te danken aan zijn seksuele escapades. In de herberg 'Noode Gods' in de Muide had hij het namelijk regelmatig bont gemaakt en zijn reputatie was dan ook wijdverspreid. Hoewel het in de zestiende eeuw heel gebruikelijk was dat reizigers in een herberg het bed met elkaar deelden, wensten heel wat mannen niet langer bij Coppin te slapen, "omme dat men seght ende dat de fame gaet dat hy henlieden bekennen wilt ende zyne wille also van hen hebben." Coppin werd dan ook beschuldigd van sodomie, of de zonde die niet genoemd mocht worden.

Etymologisch gezien vindt sodomie zijn oorsprong in het Bijbelse verhaal van Sodom en Gomorra, twee steden die zich Gods toorn en een helse vlammenzee op de hals haalden omdat de mannelijke inwoners geslachtsverkeer met elkaar hadden. In laatmiddeleeuws en vroegmodern Europa werd de term gebruikt voor een hele resem verboden seksu-

ele handelingen die niet op voortplanting gericht waren, zoals homoseksualiteit, masturbatie, bestialiteit, kindermisbruik en 'heteroseksueel' anaal geslachtsverkeer. En net zoals de mannelijke inwoners van Sodom en Gomorra met vuur bestraft werden, wachtte vroegmoderne sodomieten een gelijkaardig lot op de brandstapel.

Deze straf hing ook Coppin de Coene boven het hoofd. Tijdens zijn ondervraging deed hij nochtans hard zijn best om de verantwoordelijkheid voor zijn daden van zich af te schuiven. Zo vertelde hij hoe hij na een bruiloft samen met een zekere Willekin, kleerdrager in de stad, in bed belandde in zijn geliefkoosde herberg. Midden in de nacht werd Coppin plots wakker en merkte dat Willekin Coppins hand vastgreep en naar zijn penis bracht. Geschokt sprong Coppin uit bed en schreeuwde "wat maecte, wat maecte?" Het vooruitzicht van twee of drie potten bier betaald door Willekin zorgde er echter voor dat de rust gauw terugkeerde in de 'Noode Gods'.

ALTIJTS VAN ACHTER

Of Coppin werkelijk zo onthutst was door de avances van Willekin is nog maar de vraag. Even later verklaapte Coppin namelijk dat de twee al eerder seks hadden gehad. Twee maanden voor het uit de hand gelopen trouwfeest in de Muide, deelden beide mannen het bed in het Sint-Jacobsghedhuis, waar Coppin ook al het nodige bier werd aangeboden. Hoewel Coppin naar eigen zeggen weigerachtig was aangezien er zich nog een vijftal andere gasten op de kamer bevond, volgde ook dit keer seks tot er bij beide heren "eenich nat af quam."

Bovendien was Willekin lang niet de enige man waarmee Coppin tussen de lakens dook. Tijdens een volgende ondervraging bekende hij immers ook seks te hebben gehad met een zekere Andries van Ypre, bijgenaamd "sotten Andries." Deze visverkopersknecht had een viertal keer het bed gedeeld met Coppin in een schuur buiten de Walpoort. Ook dit keer probeerde Coppin zijn aandeel in dit 'onnoembare misdrijf' te minimaliseren. Andries had ermee gedreigd hem te slaan "omme dat hy met hem niet converseren en wilde" en had nog verschillende andere bedpartners waarmee hij

Panoramisch gezicht op de Korenmarkt, in: Antonius Sanderus, Flandria Illustrata, 1641-1644. Op het plein vonden publieke terechtstellingen, zoals verbranding, plaats. Aan de westzijde (links in beeld) stond tot 1719 het Chastelet of de stadsgevangenis. Op de prent is dit het vijfde gebouw, met de dakruiter, vanaf de hoek met de Sterrestraat, nu Pakhuisstraat (Universiteitsbibliotheek Gent, BIB.ACC.022967)

De terechtstelling van vier minderbroeders en een augustijnen op de brandstapel en de geseling van drie anderen, allen schuldig bevonden aan sodomie, op de Vrijdagmarkt op 28 juni 1578, Frans Hogenberg, kopergravure (SAG_IC_AG_L_125_15_b)

dagelijks “converseerde.” Desondanks werd Coppin door Andries “tot meere stonden gebruect” zowel in de eerder vermelde schuur als in een kapelletje onderweg naar Antwerpen. Tijdens deze gelegenheden was het “altijts van achter gebuerd (...) ende dat in syn fondement zo datter nat af quam.”

GHEJUSTICIERT METTEN VIERE

Uiteindelijk werd Coppin “ghejusticiert metten viere” voor zijn misdrijven. De rekeningen vermelden betalingen aan Coppins advocaat die hem bijstond in de vierschaar, de priesters waarbij hij gebiecht had en de beul die hem uiteindelijk executeerde. Op een ambtelijke manier worden de kosten weergegeven voor hout, stro, buskruit, touw, een paal en een kar waarop deze benodigdheden en de beschuldigde naar de plaats van executie net buiten de stad vervoerd werden. Van de overige verdachten ontbreekt elk spoor in de bronnen.

Dat Coppin de Coene geëxecuteerd werd, is enigszins atypisch. In bepaalde gevallen werd de passieve partner die zich, zoals Coppin, anaal liet penetreren minder streng bestraft dan de actieve penetrator, of degene die het eigenlijke initiatief had genomen om ‘de zonde tegen de natuur’ te begaan. Passieve sodomieten, die in veel gevallen nog minderjarig

waren, konden in de Zuidelijke Nederlanden soms rekenen op een ‘mildere’ straf: zij werden verbannen, geselsd of moesten ondergaan hoe de beul hun haar wegschroei. Aangezien Coppins medeplichtigen met de noorderzon verdwenen waren, offerde het Gentse stadsbestuur Coppin wellicht op om een voorbeeld te stellen, een motivatie die wel vaker voorkwam in vroegmoderne vonnissen.

De terdoodveroordeling van Coppin was dus zeker geen alleenstaand geval. Het vroegste Gentse voorbeeld dateert van 1292. Toen werd messenmaker Jan van Wetteren vanwege de ‘stomme zonde’ tot de vuurdood veroordeeld. In de daaropvolgende eeuwen zouden verschillende brandstapels volgen. In 1654 waren de Gentenaars voor de laatste keer getuige van dergelijk spektakel. Toen werd de beroemde beeldhouwer Hiëronymus Duquesnoy terechtgesteld op de Korenmarkt nadat het schepencollege ontdekte dat Duquesnoy twee jongetjes misbruikt had in de Sint-Baafskathedraal terwijl hij er werkte aan het praalgraf van bisschop Triest.

Het zwaartepunt van de Gentse vervolgingsgolf ligt echter in vijftiende en zestiende eeuw. In ongeveer tweehonderd jaar tijd werden 65 individuen van sodomie beschuldigd. Twee personen werden valselijk beschuldigd en vijftien anderen gingen vrijuit

Portret van de beeldhouwer Hiëronymus of Jérôme Dusquesnoy de Jonge (1602-1654), ter dood gebracht op de Korenmarkt wegens sodomie.

Gravure Ignatius Joseph van den Berghe, naar Anthony van Dyck, 1776 (Koninklijke Bibliotheek Brussel, Prentenkabinet, SI 14116)

wegens gebrek aan bewijs. 48 mannen én vrouwen werden uiteindelijk schuldig bevonden aan sodomie. Hiervan stierven 33 de vuurdood. De bestraffing van sodomie in Gent past hiermee in een breder patroon. Ook in andere steden in de Zuidelijke Nederlanden, zoals bijvoorbeeld Brugge, vormde sodomie een grotere prioriteit voor de lokale overheden tijdens deze periode.

Het is uiteraard niet evident om een alomvattende verklaring te vinden voor deze pieken en dalen in het vervolgingsbeleid. Toch lijkt het er op dat veel te maken heeft met de woelige periode waarin de Zuidelijke Nederlanden zich toen bevonden, door onder meer politieke crisissen, zoals de verschillende stedelijke opstanden tegen het Bourgondisch-Habsburgse gezag, of de religieuze troebelen die de Reformatie met zich meebracht. Een triest hoogtepunt hiervan is bijvoorbeeld het sodomieproces van 1578 waarbij verschillende katholieke minderbroeders geëxecuteerd werden. Het calvinistische schepencollege, dat de macht veroverd had in het kader van de Tachtigjarige Oorlog, was duidelijk op zoek naar een zondebok en dit showproces veroorzaakte dan ook heel wat ophef in de stad.

Het proces tegen Coppin de Coene verliep heel wat geruislozer. Aangezien sodomie een zonde was die niet mocht worden genoemd, worden de meeste gevallen slechts terloops vermeld in juridische bronnen zoals de *boucen van den crime*, het *ballincbouc*, stads- of baljuwsrekeningen. Soms komt sodomie echter ook in minder voor de hand liggende bronnen aan bod, zoals memorieboeken, kronieken en religieuze traktaten. Wellicht bevatten de Gentse archieven dus nog heel wat verborgen geschiedenissen over “zulcke zaken die beter ghezwegen zyn dan ghenoomd.”

Meer lezen? Wannes Dupont, Elwin Hofman, Jonas Roelens (eds.), *Verzwegen verlangen. Een geschiedenis van homoseksualiteit in België*, Antwerpen, Uitgeverij Vrijdag, 2017.

Jonas Roelens
Universiteit Gent

Inhoud

- 1 Het Huis van Barmhartigheid van 1844 tot 1877
- 4 Was opa een nazi? Speuren naar het oorlogsverleden
- 6 Sodomie in Gent: de stomme zonde onderzocht

Colofon

@rchieflink is de driemaandelijks nieuwsbrief van 't Archief. Gent on Files (GOF), de vriendenkring van het Stadsarchief Gent

Het abonnement is begrepen in de lidmaatschapsbijdrage van de vzw: 20 euro individuele leden, 25 euro gezin, 35 euro steunende leden en 250 euro ereleden.

Een los nummer kost 5 euro.

Rekeningnummer:

IBAN: BE31 0003 2520 7755 BIC: BPOTBEB1

Contactgegevens GOF

Archief Gent (Stadsarchief en OCMW Archief Gent),
De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge
Tel. (09) 266 57 60

E-mail: stadsarchief@stad.gent

E-mail: gentonfiles@gmail.com

Web: www.gentonfiles.be

Coördinatie en eindredactie

Joachim Derwael, Guy Dupont, Tom Haeck,
Pieter-Jan Lachaert, Nele Lefever, Valérie Meillander

Foto's en illustraties

Storm Calle (Archief Gent), Huis van Alijn, Erfgoedhuis
Zusters van Liefde JM Gent, Universiteitsbibliotheek
Gent, Koninklijke Bibliotheek Brussel

Ontwerp logo

Erika Vanderstockt

Verantwoordelijke uitgever

Joachim Derwael, Peerstraat 27, 9000 Gent

Vormgeving

Candace Verbeke

Druk

NV Drukkerij Verbeke, Gent

ISSN - nummer: 1376-2966